

Nordsjøen i søkelyset!

Nordsjøen er hovedresipient for et av verdens tettest befolkede og mest utviklede områder. Utslipp fra store gruve- og industriområder, intenst drevne jordbruksområder og store bysamfunn har foregått i mange år. Virkningene i lokale områder har gjort seg gjeldende i mange år og forårsaker bekymring, diskusjoner og tiltak. Men det er først for få år siden at «forurensning av Nordsjøen» ble et stikkord. Det var på høy tid!

Nordsjøkonferansen i London høsten 1987 vedtok at utslipp av miljøgifter og næringssalter fra hvert enkelt land innen 1995 skulle reduseres med 50% i forhold til utslippene i 1985. Dette ble fulgt opp i begynnelsen av 1989 ved Nordisk Råds tiltaksplan mot marin forurensning av felles havområder (Østersjøen, Kattegat, Skagerrak og områdene vest om Danmark) hvor tilsvarende utslippsreduksjoner skal gjennomføres innen 1995 sett i forhold til 1985-situasjonen.

I det siste er det bl.a. fra faglig hold reist spørsmål om utslippsmålene kan nås; og om planene faglig og økonomisk sett er fornuftige. Og mange alvorlige spørsmål som stilles: Hvilke stoffer bør vi fjerne? Hvor omfattende og hvor fort fram bør vi gå? Hvilke hovedkilder (industri, landbruk, kommunale utslipp, forurenset nedbør) bør vi konsentrere oss om? Hvor bør tiltakene settes inn, og hvilke teknologier bør vi bruke?

Det er viktig å slå fast at vi mangler gode svar på mange av spørsmålene. Nordsjøavtalen så vel som den nordiske handlingsplan er for en stor del en målsetting vedtatt politisk uten et godt nok faglig og teknisk/økonomisk grunnlag.

Dette kan vi fagfolk like eller ikke. Avtalene er et faktum, og det ligger en kjempeutfordring i disse. Men utfordringene ligger også i at vi må og skal stille kritiske spørsmål og gi informasjon til myndighetene om de faglige/økonomiske konsekvenser av de vedtak som er gjort.

I det praktiske arbeidet står miljøgifter og næringssaltene fosfor og nitrogen sentralt.

For miljøgiftene som tungmetaller, klorerte forbindelser og polyaromatiske stoffer er saken klar. De bør reduseres kraftig, og

antakelig mye mer enn 50% innen 1995. Dette er ønskelig og nødvendig ut fra nasjonale hensyn alene. For nærings saltet fosfor er saken mer uklar. Effekten av fosforfjerning i marine områder er variabel og mange ganger tvilsom. Vi kan kanskje klare målet innen 1995, idet vi har god og kjent teknologi å rutte med. Svært mange steder kan reduksjonene begrunnes ut fra lokale og nasjonale vurderinger.

Det er særlig nitrogen-målet som er beheftet med uklårheter. Vår andel av utslippene til havområdene er kun 1—2%. I dette perspektivet er effekten tvilsom og neppe målbar. Tiltakene sett i forhold til havområdene har sterk karakter av behovet for å feie for egen dør, m.a.o. nitrogenfjerning vil ha et sterkt islett av «politisk» rensing. Lokalt kan nitrogenfjerning i enkelte tilfeller være ønskelig. Det er også teknisk og praktisk svært vanskelig å nå målet. Teknologien for nitrogenfjerning for kommunale utslipp er bl.a. ikke godt nok utprøvet. Det er ikke bare i Norge at det med styrke hevdes at dette 1995-målet for nitrogen ikke kan nås!

Enda flere spørsmål melder seg: Er det riktig prioritering å redusere miljøgifter og nærings salter likt? Får vi mest miljøvern for pengene ved å fordele utslippsreduksjoner likt mellom de enkelte land uavhengig av utslippsmengde, iverksette tiltak og resipientforhold? Neppe. Er det ikke politikernes oppgave å stille opp mål for bruken/vannkvaliteten i havområdene og så la fagfolkene få i oppgave å finne den beste og rimeligste måten å oppdatere dette på? Er ikke mål og virkemidler her blandet sammen?

Tross ubesvarte og kritiske spørsmål: Vi må berømme den politiske vilje som kommer til uttrykk bl.a. gjennom Nordsjøavtalen. Det er på høy tid at det skjer noe nytt på den internasjonale arena i denne sammenheng, men et bedre samarbeide mellom politikere og fagmiljøer er sterkt ønskelig. Nå må fagfolkene aktivt inn i diskusjonen med politikere om å finne de gode løsninger. Vi må fortelle dem hvor vi står, hva som er særlig viktig å tette av kunnskapshull, og hvordan ressursene bør settes inn for å få mest mulig miljøvern for pengene.

NORSK VANNFORENING